

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 2018/2021. (I. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.VI.22.028/2018/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt, amelyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.VI.22.028/2018/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló polgári perben megállapított tényállás szerint az indítványozó egy sportegyesület elnöke, továbbá egy sportszövetség (a továbbiakban: Szövetség) elnökségi tagja, aki 2005-től részt vett a Kick-Box Világkupa rendezésében. Az indítványozó 2013-ban megállapodott a Szövetség akkori elnökével abban, hogy a XIX. Kick-Box Világkupa – amelynek rendezési joga a Szövetségé volt – megszervezéséhez anyagilag is segítséget nyújt. 2013. május 1-jén az indítványozó kölcsön címén befizetett a Szövetség pénztárába 5 050 000 forintot (a továbbiakban: kölcsön), majd ugyanezen a napon a kölcsön összegével egyező összeget „elszámolási előleg felvétele” címén fel is vett a Szövetség pénztárából. 2013. október 30-án „elszámolás visszafizetése” címén az indítványozó a Szövetség pénztárába a kölcsön összegével azonos összeget bevételeztetett, ezzel egyidejűleg pedig könyvelésre kerültek különböző címeken és személyeknek történő kifizetésekről kiállított számlák. Az indítványozó az általa kifizetett összegekről, számlákról elszámolást nem készített. A Szövetség 2013 évre a Világkupa lebonyolítására, rendezésére állami támogatást is kapott, az illetékes minisztérium azonban a támogatási szerződés szakmai beszámolóját és pénzügyi elszámolását nem fogadta el, és a már átutalt támogatási összeg és kamatai visszafizetésére kötelezte a Szövetséget.
- [3] 2015 októberében az indítványozó felszólította a Szövetséget a kölcsön visszafizetésére, majd bírósághoz fordult, mivel a Szövetség a felhívásnak nem tett eleget. Keresetében arra hivatkozott, hogy az alperes azért fizette vissza számára a kölcsönadott összeget, hogy a Világkupa megszervezésével, lebonyolításával kapcsolatos számlákat ebből az összegből fizesse ki, azzal pedig, hogy az alperesnek számlákat adott át, elszámolt az átvett összeggel. Az alperes a kereset elutasítását kérte. Vitatta a kölcsönszerződés létrejöttét, a számlák indítványozó részéről történő kifizetését, illetve hogy az indítványozó a felvett pénzből a Világkupa rendezését bonyolította volna le és a számlák a verseny rendezése kapcsán merültek volna fel, továbbá hogy az indítványozó a hivatkozott – részben valótlan tartalmú – számlákkal az elszámolást alátámasztotta volna.
- [4] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Megállapította, hogy az indítványozó felperes nem tett teljeskörűen eleget bizonyítási kötelezettségének, mert a saját és sportegyesülete versenyszervezéssel kapcsolatos tevékenységének bevételeivel, kiadásával felhívás ellenére sem számolt el megfelelően. Az elszámolás hiányosságait támasztotta alá a bíróság szerint az a tény is, hogy a minisztérium nem fogadta el a támogatási szerződés szakmai beszámolóját és pénzügyi elszámolását. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és az alperest a kölcsön és járulékai megfizetésére kötelezte. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat nem értékelte megfelelően, megítélése szerint ugyanis az indítványozó a könyvelési adatokkal igazolta, hogy az elszámolási előlegként felvett összeggel az alperes felé elszámolt, erre figyelemmel bizonyítási kötelezettségének eleget tett.
- [5] Az alperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a jogerős ítéletet ellen, amelynek jogszabálysértő voltaival kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság a kölcsönszerződés létrejötté, tartalma és az elszámolás vonatkozásában iratellenesen, okszerűtlenül értékelte a bizonyítékokat. A Kúria Pfv.VI.22.028/2018/6. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A Kúria megállapította, hogy az eljáró bíróságok a tényállást a szükséges mértékben feltárták, de a tényállást a rendelkezésre álló peradatok alapján a másodfokú bíróság tévesen állapította meg, így annak alapján abból nem helytálló jogi

következtetéseket vont le. A Kúria az ügyben lehetőséget látott a bizonyítékok ismételt értékelésére, egybevetésére. A Kúria az egyik tanú vallomása alapján megállapította, hogy a felek szerződésének részét képezte az is, hogy a felperesnek a visszavételezett pénzzel el kell számolnia az alperes felé. Mivel az alperes a per során vitatta, hogy a felperes az elszámolási kötelezettségének eleget tett, a felperesre hárult annak bizonyítása, hogy a számlákat a megállapodásuknak megfelelő célra és maga fizette ki. Ezeket a tényeket azonban a beszerzett bizonyítékok a Kúria szerint nem támasztották alá, a felperes a reá háruló bizonyítási kötelezettségnek nem tett eleget, ennek terhét pedig neki kell viselnie.

- [6] 2. Az indítványozó a Kúria ítélete ellen benyújtott alkotmányjogi panaszában arra hivatkozott, hogy a megtámadott ítélet sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében kinyilvánított jogállamiság elvét, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésében a tisztességes bírósági eljáráshoz biztosított jogát. Álláspontja szerint a jogállamiság elvéből levezetett jogbiztonság követelménye szempontjából alapvető jelentősége van az eljárási garanciáknak: csak az eljárási normák betartásával működnek alkotmányosan a jogintézmények. Hangsúlyozta, hogy a jogbiztonság értékalapú fogalom, amely az igazságosság még teljesebb és tökéletesebb érvényesülését hivatott biztosítani. Az indítványozó érvelése szerint a processzuális igazságosság – mely lényege szerint nem más, mint a tisztességes eljáráshoz való jog, – mutatja meg az eljárás minőségét, azt a módot, ahogy az igazságszolgáltatás a „végeredményt” előállította.
- [7] Állítása szerint mind az elsőfokú bíróság, mind a Kúria rosszul határozta meg az ő kétféle jogviszonyát a perben, és nem volt tekintettel arra a tényre, hogy a kölcsönt – elszámolási kötelezettséggel nem terhelt – magánszemélyként nyújtotta az alperesnek. Az elsőfokú bíróságnak ez a Kúria által is átvett téves megközelítése volt az indítványozó szerint az alapja annak, hogy az elsőfokú bíróság kereseti kérelem nélkül osztotta ki a bizonyítási kötelezettséget, túlterjeszkedve ezzel kereseti kérelmében, megsértve önrendelkezési, ezen keresztül tisztességes eljáráshoz való jogát. Mindezek alapján állította, hogy a Kúria ítélete sérti a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. § (1) bekezdésében, 3. § (2) bekezdésében és 215. §-ban rögzített kereseti kérelemhez kötöttség és túlterjeszkedés tilalma elvét. Hivatkozott arra, hogy a rendelkezési elv a polgári per legfontosabb rendező elve, amely egyrészt az anyagi jogok feletti szabad rendelkezést jelenti, másfelől kifejezi, hogy a perben a bíróság egyes eljárási cselekményeket kizárólag a felek rendelkezése alapján végezhet. Kiemelte, hogy a kérelemhez kötöttség a rendelkezési jog fontos perbeli megnyilvánulása: olyan kérdésben a bíróság nem dönthet, amelyre vonatkozóan nem terjesztettek elő kereseti kérelmet, ellenkérelmet, viszontkeresetet vagy ideiglenes intézkedés iránti kérelmet. Kifejtette, hogy a kereseti kérelemhez és a kereseti kérelemben megjelölt joghoz (jogállításhoz, jogcímhez) kötöttség „rendszerint” a felek önrendelkezési jogához kapcsolódik, e körben hivatkozott a 26/1990. (XI. 8.) AB határozatra és az 1/1994. (I. 7.) AB határozatra. Az önrendelkezési jogból következik az indítványozó szerint, hogy a bíróság a felek rendelkezési jogát nem vonhatja el, a fél kérelmétől nem térhet el, azon nem terjeszkedhet túl. Az indítványozó állítása szerint a pert a magánszemélyként adott kölcsön visszafizetése iránt indította meg, a per során pedig az alperes nem élt olyan „beszámítási keresettel”, amely őt elszámolásra kérte volna kötelezni. Az elsőfokú bíróság a perbe vitt tényeken túlterjeszkedve, a kérelemhez kötöttség elvét megsértve egy másik, nem peresített jogviszonyra vonatkozóan kötelezte bizonyításra, és az ilyen módon meghatározott bizonyítási kötelezettség elmulasztása következtében lett pervesztes, mivel a Kúria is osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját.
- [8] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdés értelmében az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról döntenie kell, ezért az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta, hogy a panasz megfelel-e a törvény formai és tartalmi feltételeinek.
- [9] 3.1. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja értelmében az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme miatt fordulhat panasszal az Alkotmánybírósághoz. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint „Magyarország független, demokratikus jogállam.” Az indítványozó által megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezésben megfogalmazott jogállamiság elve nem minősül az Alaptörvényben elismert olyan jognak, amelyre önállóan alapítható alkotmányjogi panasz. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában csupán a jogállamiság részeként értelmezett visszamenőleges hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalma, illetve a jogszabályok hatálybalépésével kapcsolatos kellő felkészülési idő hiánya szolgálhat alkotmányjogi panasz alapjául {például 3121/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [89]; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [14]; 3167/2016. (VII. 22.) AB végzés, Indokolás [13]; 35/2017. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [14]; 3059/2018. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [7]}.

Mivel az alkotmányjogi panasz ilyen tartalmú összefüggést nem vet fel, a B) cikk (1) bekezdésének állított sérelme érdemben nem vizsgálható.

- [10] 3.2. Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság – az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be, ezért a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állító indítványi elem tekintetében e feltételek valamelyikének való megfelelést kellett vizsgálni.
- [11] Az indítványozó állítása szerint a Kúria támadott ítélete kereseti kérelmén túlterjeszkedve, a kérelemhez kötöttség elvét, rendelkezési jogát megsértve döntött a per érdemében, az Pp. 2. § (1) bekezdésével, 3. § (2) bekezdésével és 215. §-ával ellentétes kúriai döntés pedig tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét okozta.
- [12] Az Alkotmánybíróság az indítványozó érvelésével kapcsolatban a következőkre mutat rá. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírósági eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti [lásd pl. 5/2020. (I. 29.) AB határozat, Indokolás [47]; 6/2019. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [31]; 3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [24]]. Az Alkotmánybíróság döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes eljárás konkrét ismérveit, következetes gyakorlata alapján így nevesíteni lehet azokat a követelményeket, részjogosítványokat, amelyek ezen alapjog alkotmányos tartalmát jelentik, amelyeknek megfelelően minősül, minősíthető tisztességesnek egy bírósági eljárás [ld. bővebben 3257/2020. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [33]]. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a hatékony bírói jogvédelem, illetve a fegyverek egyenlősége követelményét nevesíti alapjogi sérelmének bemutatására, nélkülözi azonban az indítvány annak kifejtését, hogy mi az alkotmányos tartalma ezeknek a követelményeknek, ehhez képest a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes ezen részjogosítványok alkotmányos tartalmával, az Pp. indítványozó által megjelölt egyes rendelkezéseinek feltételezett megsértésével hozott kúriai ítélet miért sérti a hatékony bírói jogvédelem, illetve a fegyverek egyenlősége követelményét. Ilyen összefüggések, érvek, indokok bemutatásának híján az indítványozónak a Kúria ítéletével szemben felhozott kifogásai alapvetően törvényességi, szakjogi jellegűek, amelyek a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmével összefüggésben az Alkotmánybíróság által még nem vizsgált alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vetettek fel.
- [13] Az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy az indítvány felveti-e a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét. Az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó teljesen a Kúria ítéletének jogellenességére, az Pp. egyes rendelkezéseivel ellentétes voltára alapítja panaszát. A Kúria és az indítványozó álláspontja a kölcsönszerződés tartalmát, ebből következően a per tárgyát, valamint a per eldöntése szempontjából releváns tények körét illetően eltérő volt: a Kúria ítélete a tényállás – indítványozó által nem sérelmezett – felülmérlegelésének eredményeként azt rögzíti, hogy a kölcsönszerződés része volt az indítványozónak a visszavételezett pénzzel való elszámolási kötelezettsége is. A szerződés értelmezése, és ebből fakadóan a döntés jogszerűsége nem alkotmányossági kérdés. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként az Alaptörvény 24. cikk) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket csak az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálata és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára már nem rendelkezik hatáskörrel [3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]].
- [14] A jogértelmezés a bíróságok feladata: „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabály-sértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” [3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]].
- [15] Az esetlegesen *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint önmagában nem alapozza meg az alaptörvény-ellenességet, a kizárólag a jogértelmezés állított hibájára alapított alkotmányjogi panaszt – a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben – az Alkotmánybíróság érdem-

ben csak kivételesen vizsgálja {lásd például: 3387/2019. (XII. 19.) AB végzés, Indokolás [17]; 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [52]; 3113/2020. (V. 8.) AB végzés, Indokolás [14]}, ennek feltételei azonban jelen ügyben nem állnak fenn. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem támasztotta alá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, a Kúriának a peres felek szerződéses jogviszonyával kapcsolatos, az indítványozótól eltérő álláspontja alkotmányossági aggályokat nem vet fel.

- [16] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság – figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére – az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának és 29. §-ának meg nem felelő alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2020. december 15.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/545/2020.

• • •